

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanih ob **torkih, četrkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vse leto . . . 12.— . . . 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za neslovo s debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnica in javna zahvalo, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema **upravnništvo** ulice Molino piccolo hšt. 3. II. nadst. Naročnino in oglašje je plačevati loco Trst. Odprte reklame čije se preste poštnino.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

Zopet o tržaških odnošajih.

(Glej izdanje za sredo dne 6. maja.)

Še nismo povedali vsega, kar smo hoteli povedati o letošnjem običnem zboru društva „Progresso“. Bog ne daj, da bi pozabili, kar je bilo, ako že ne najzanimiveje, gotovo pa najpikantnejše na tem shodu: veliko zrcalo, v kojem so progressovci kazali naše glasovite in neslavnoznane „konservativce“. Čudno: kakor sti nam različni stališči, kakor so nam dijametralno nasprotni nameni, vendar se v jednem strinjamo z našimi progressovci: v uverjenju, da naši „konservativci“ niso resni ljudje.

Sodba progressovcev, izrečena po njih predsedniku Benussi, je nastopna:

Govornik je omenjal, da se društvo progressovcev ne udeležuje volitev v državni zbor. Vendar je četvorica poslancev na Dunaju, ki nazivljajo sami sebe zastopnike mesta tržaškega. Jeden teh, katerega je poslala tržaška okolica, upisal se je, dompevši s Proseka na Dunaj, v jednega slovenskih klubov, kojega členu napadajo italijansko narodnost, ne da bi jo branili drugi. Vzlic temu svojem vedenju je isti (poslanec s Proseka) vendar bolji nego drugi, ki se niso hoteli združiti v jeden sam italijanski klub. Izgovarjaje se, da se koristi Tridentincev, Goričanov in Istranov ne strinjajo s koristmi Tržačanov. Pridružili so se rajše nekemu drugemu klubu. Ti poslanci so na Dunaju vedno ministerijalni, če tudi novo ministerstvo zastopa ideje, naravnost nasprotne idejam prejšnjega ministerstva. Isti se ne odmaknejo od tega stališča. Posebno g. Stalitz je v svojem govoru o železniškem vprašanju razvijal ideje, nasprotne programu stranke progressove. Društvo progressovcev, ki v resnici zastopa to deželo, mora oporekati izjavam posl. Stalitz. V resoluciji, ki jo je predlagal predsednik Benussi, se zavrača najprej očitane, da stranka progressova ne skrbi za koristi Trsta, ampak le za svoje ideje, kajti stranka progressova, ki je zastopnica ogromne večine prebivalstva, da je vsikdar skrbela za moralno blaginjo, za izobražbo, za čutstvo prave svobode in za kulturni napredek, v isti meri pa tudi za gmotno blaginjo mesta. Vse, kar se je storilo leta

sem za gmotni in duševni blagor, vse je delo stranke progressove, ki ima že leta sem veliko večino v občinskem zastopu. Le členu te večine so pravi in resnični tolmači idej stranke progressove. Izjave Stalitzove kažejo torej popolno nepoznanje javnega življenja v pokrajini, kjer ima sedež trgovska in obrtna zbornica, ki je izvolila gosp. Stalitzu svojim zastopnikom.

Tem izjavam predsednika progressovcev, g. Benussia, pridodali bi mi le nekoliko tolmačenja, da zaključimo te članke istim zatrdilom, kakor smo jih začeli: progressovci so gospodarji v javnem življenju mesta tržaškega; isti progressovci ne pripoznavajo gg. Stalitzu in tovarišev poklicanih tolmači čutstev in nazorov mesta tržaškega; isti progressovci protestujejo proti izvajanju g. Stalitzu v državnem zboru, v kojih izvajanjih je zatrdil isti gospod, da on in tovariša mu R. Luzzatto in Burgstaller, se sicer potezajo za narodne koristi Italijanov, toda vsikdar „im österreichischem Sinne“; a stranka gg. R. Luzzatto, Stalitz in Burgstaller, vkljub takemu bagatelizovanju od strani progressovcev in ukljub toli jasnim izjavam italijanske intransigence nasproti državni ideji, vendar le berači milosti pri progressovcih za bodoče deželnozborske volitve. Po vsej pravici brijejo torej italijanski radikali norce iz naših „konservativcev“ in po vsej pravici očitamo mi tem poslednjim politično nemoštvo. Tem našim konservativcem je bilo vsikdar le do slepega videza in nikdar se niso brigali za bistvo svojega baje avstrijskega programa; lupina jim je vse, jedro nič. Tako hočejo tudi za predstoječe volitve ohraniti le videz, kakor da imajo važno besedo v Trstu ter da sklepajo kompromise kakor enakorodni in enakoveljavni činitelji; svet naj bi mislil, da imajo veljavno besedo v našem javnem gospodarstvu. Sama prevara. Siro-maki! Pogajajo se res, ali čemu in za kaj? Pogajajo se, kakor se pogaja odstopajoči gospodar z nastopajočim gospodarjem za — užitek za pečjo. Konservativci dobe v prihodnjem deželnem zasedanju, po milosti progressovcev, kotiček za pečjo, a kdor bo hotel poslušati, bo čul, da sta sklenili kompromis stranki progressovcev in konservativcev. Za primerni komentar pa bodo že skrbeli

poluslužbeni poročevalci; komentar z zatrdilom: da državna ideja slavi v Trstu najsi-jajne zmage, ker so se jej slednjič in po hudih borbah približali tudi oni, ki so se držali na strani do sedaj. In svet bode verjel, a mi se bodemo smejali njega lahkovernosti . . . ne, ne bodemo se smejali, ker je stvar vendar-le prežalostna.

Kar pa se dostaje samohvale progressovcev, kako da skrbje za duševni in gmotni blagor, usojamo si jednostavno opozoriti jih na jedni strani na kronični deficit v mestni blagajni, na upravškan dolozno zavlačevanje vodovodnega vprašanja, na popolen fiasco, ki so ga doživeli z upravo javnih skladišč itd. na gorostasne občinske doklade itd. itd.; na drugi strani pa jih opozarjamo na onih blizu 50 odstotkov otrók, ki ne obiskujejo nikake šole. Ta dejstva so žive priče, kako je stranka progressova skrbela za gmotni in duševni blagor prebivalstva!

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 12. maja 1896.

Shod volilcev v Jelšanah. Minolo nedeljo se je vršil v Jelšanah, okraja voloskega, napovedani shod volilcev. Ako smemo soditi po sijajnem vspehu tega shoda, tedaj je gotovo, da nasilna večina deželnega zbora istrskega dobi o predstoječi dopolnilni volitvi takov odgovor, kakoršnega zasluži; odgovor, kakoršnega daje le zamozaveden, na svojih pravih in na svojem ugledu razžaljen in vsled tega tudi užaljen in ogorčen narod. Narod je manifestoval, da se ne plaši groženj, ampak da se čuti vzajemnega se svojimi zastopniki ter da si od nikogar ne pusti „kratiti pravice, izberati si poslance po svoji volji. Te izjave krepke narodne volje naj vzmemo na znanje v Poreču in v Trstu! In ako bi hoteli uvažiti vso težo vrednosti in pomena takih pojavov, potem bi še le laška gospôda pojmlili v polnem obsegu, kako nečuvstvo so grešili, ko so razžalili narod, izgnavši njega zastopnike iz zbornice.

Popoludne sta došla v Jelšane bivša poslanca Slavoj Jenko in Matko Mandič, v njiju družbi so bili veleč. dekan Rogač, svečenik

membra pa se je opazila na Grabljevi Dani. Kadar so druga dekleta pele ali se smejala, je bila ona vedno tiha. Tudi njeno lice, prej tako rudeče, postalo je h kratu blede, upalo. Govorila ni veliko, jedva, da je odgovarjala na vprašanja. Kadar so jo tovarišice izpraševale kaj jej je, ni nič odgovarjala, samo oko postajalo jej je rosno.

Nekoč sti sedeli z materjo na pragu in kramljali vsakdanje reči. Med drugim jo je mati vprašala:

„Kaj ti je Dana, da si vedno tako otožna?“

Dekletu je utripalo srce. Očesi, še vedno tako lepi, sti se porosili. Naslonila je glavo materi v naročje, krčevito stisnila ustni in zamolklo dejala:

„Nič mati, ni—ič!“ Udrle so se jej solze, katerih pa ni brisala.

„Nekaj ti je, vedeš se tako čudno, le ne prikričaj meni!“ Starka jo je izpraševala sočutno, zaupljivo, a dekle se je le krepkeje pritisnilo na njo, odgovorilo pa ni nič. Tako je bilo poslej često. — (Dalje prih.)

PODLISTEK.

3

Plemenita kri.

Slika. — Spisal Srečko.
(Dalje)

Z jezo in srdom je zalučala deklica zlati prstan v mokrega barona, pobrala prazen škap in, poslovivša se z besedico „Nesramnež“, hitela je domov. Baron je pobral puško in goloba, potem pa je sopihal v grad ves moker. Slučajno ga ni nikdo opazil, predno se je preoblekel.

Zvečer, ko je prišel k ostali družbi, je večinoma molčal in mislil na ravnokar doživeli dogodek. Tako je bilo tudi naslednje dni. Vsako popoludne se je ločil baron Listha od tovarišev in je zahajal s puško na rami v gozd. Večinoma se je mudil okrog studenca. Pričakoval je vedno one deklice, katero ime je bil izvedel od strani. Zvala se je Grabljeva Danica. Pri drugem srečanju z njo je bil prijaznejši in dostojnejši. Tako polagoma naprej. Povsodi je lazil za njo, še celó ob tihih nočeh plazil se je baron pod omreženim oknom

Grabljeve Danice. Sčasoma postala je i ona prijaznejša proti njemu, ženske so pač — ženske.

Od tedaj pa je postal baron Listha popolnoma drugačen. Nič več ni tožil, da mu je pusto in dolgočasno, še celó povdarjal je, da je na kmetih dokaj prijetnega življenja, samo poiskati si ga je treba.

Na ta način je minolo tistih par mesecev. Letoviščniki vračali so se v mesto. Predno je zru-menelo listje po drevju, postal je prazen prej tako hrupni gradič. Edini oskrbnik životaril je v njem s svojim velikim psom. Nastopila je hladna zima, gospôda se je zabavala drugje in tudi gotovo na drug način. V Mlaki pa je ostalo vse tako enolično, še dela je primanjkovalo, ko je zapal debeli eneg.

Prijazno je na kmetih ob takih zimskih večerih. Dekleta zberejo se zdaj v tej, zdaj v drugi hiši, predejo in prepevajo pesni. Fantje posedajo okrog peči in uganjajo vesele burke ali pa si pripovedujejo doživele dogodjaje.

Tisto leto je bilo prav vse tako. Čudna spre-

Štemberger in nekoliko družih rodoljubov, dočim je drž. poslanec Spinčić došel tjakaj že popred. Ob uhodu v vas je bil prirejen slavolok z napisom: Dobro došli! Oficijelnega vsprejemana ni bilo, ker je bila ravno popoludanska služba božja.

Prostor, na kojem se je vršil shod, bil je lepo odičen zastavami in pokali so topiči. Zbralo se je nad 500 velilcev. Ob 3¹/₂ uri je otvoril zborovanje bivši dež. posl. prof. Matko Mandić. Pozdravil je zborovance primernim nagovorom ter jih toplimi besedami zahvalil na veliki udeležbi.

Na predlog g. Mandića je bil izbran predsednikom shoda veleč. g. dekan Rogač, njegovim namestnikom pa domači župnik, veleč. gospod Velhartický.

Zahvalivši se na naklonjeni časti in na skazanem zaupanju prosil je predsednik zborovalce, naj sledé pazno razpravam in naj potem izrečejo po svoji vesti sodbo o vedenju in postopanju poslancev. Predstavil je na to bivša dež. poslanca Jenka in Mandića ter državnega poslanca Spinčića.

Zatem so govorili vsi ti trije: prvi Jenko, drugi Mandić, tretji Spinčić. Ljudstvo je pazno poslušalo te govore in ob svršetku vsakega govora bilo je burno odobravanje. Govore priobčimo posebej.

Vsprejele so se naslednje resolucije:

I.

Shod volilcev v Jelšanah odobrava popolnoma in v vsem postopanje naših bivših poslancev Slavojta Jenka in prof. Mateta Mandića v deželnem zboru v Poreču, in naših poslancev na državnem zboru na Dunaju, prof. Vjekoslava Spinčića in dr. Matka Laginje, ter jim izreka **toplo zahvalo** za njihovo delovanje na korist hrvatsko-slovenskega naroda Istre.

II.

Pozivlje se c. k. vlada, da z vso resnostjo uredi prometna in vodna sredstva v tem okraju in sicer:

- 1) da se začne s pripravljanjem za zidanje železnice od Herpelj do Šapjan;
- 2) da pomaga pri urejevanju ceste Zabiče-Sušak, Novokračina-Rupa
- 3) da z ozirom na pomanjkanje pitne vode pomaga posameznim občinam pri zidanju vodnih stavb, a posebno pri zidanju vodnjaka v Jelšanah in Pasjaku.
- 4) da uredi cesto med Podgrajami do Bistrice, dotično da napravi potrebne mostove.

III.

Pozivlje se visoka c. k. vlada, da primernim potom pomore

- 1) da se sezidajo šole na Pasjaku in Novokračinah,
- 2) da se ustanovi za ta okraj posebna šola za obrtnijo in poljedelstvo.

Narod se je vel uprav uzorno med vsem zborovanjem in tudi po zborovanju in došli orožniki niso imeli prav nikakega posla. Vse je bilo navdušeno. Vredno je omeniti tudi, da politiška oblast ni doposlala svojega zastopnika na ta shod.

Zaključevaje zborovanje zahvalil je predsednik Rogač ljudstvo na lepem vedenju in pozval isto, naj vsklikne trikratni „živio“ presvetlemu

Moderni poljski roman.

(Henrik Sienkiewicz.)

Ugledni poljski esejist Ludovik Szcepanski je priobčil v dunajskem tedniku „Neue Revue“ daljšo študijo o modernem poljskem romanu ter njega prvem zastopniku.

Ker se uvaja tudi v naše slovstvo — po „Lj. Zvonu“ — moderna leposlovna struja, katero zagovarjata z navdušenjem i g. Aškerc i g. Jos. Stritar, — navedem naj nekaj za Slovence zanimivih mislij iz omenjenega članka.

H. Sienkiewicz je — piše Szcepanski — sedaj najveljavnejši in najčislanejši poljski pisatelj; znan je tudi v inozemstvu, saj dela njegova so prevedena skoro na vse jezike... Vsako delo iz njegovega peresa je na Poljskem literaren dogodek. S. vlada ondi neomejeno, občudovan je, čitan, prestavljan... Toda kdo ga čita? V prvi vrsti seveda ženstvo. Saj je tako zabaven, saj ume pripovedovati tako lepo in dobro in — gau-

cesarju, kar se je seveda tudi zgodilo velikim navdušenjem.

Ljudstvo se je razšlo istotako v lepem redu, kakor se je bilo sešlo. — Gostje in domači prvaki pa so se sešli v gostilni g. Iskre na čašo vina, kjer so se vršile napitnice in se je tudi nekaj nabralo za družbo sv. Cirila in Metoda za Istro.

Dopolnilne volitve v Istri. Včeraj je narodna hrvatsko-slovenska stranka sijajno zmagala pri volitvi volilnih množ v Voloskem in v Kastvu (v okraju Voloskem) in v Dubasnici (okrajša lošinjskega).

Danes se vrše prvotne volitve v Podgradu. Ako zmagamo tu — čemur se je nadejati z vso gotovostjo — potem bode zagotovljena večina za zopetno izvolitev bivših poslancev Jenkota in Mandića.

Italijanska deželnozborska večina istrska proti premeščenju deželnega zbora. Kakor čitamo v tukajšnjih laških listih, dospeli so včeraj zjutraj deželni poslanci večine istrskega deželnega zbora v Trst. Včeraj ob 5. uri pop. da so imeli sejo v dvorani hôtela Delorme, da razpravljajo o tem, kakó jim je postopati, ako bi vlada izvršila svojo namero ter prenesta sedež deželnega zbora iz Poreča v Pulj. Po dolgem razpravljanju izjavili da so se vsi udeležniki shoda načeloma nasprotne takemu premeščenju, že zaradi gospodarskih obzirov. (?) Zborovalci da so sklenili poskusiti vsa sredstva, da vlada odstopi od izvršitve zagroženega koraka.

Državni zbor. Poslanska zbornica je včeraj nadaljevala razpravo o preosnovi davkov. V razpravi je naglasil finančni minister vnovič, da vladi ni do tega, da bi dobila kako zaupnico z vsprejetjem tega zakona. Govornik hoče širiti davčno moralo ne le med ljudstvom, ampak tudi med finančnimi organi. Država se istotako zanimiva za finance posamičnih dežel kakor za državne finance. To misel bode razvijala vlada v razpravi o užitninah. Ako se posreči vladi, da povzdigne dohodke davka na užitnine, potem bode stavila zbornici na razpolago svote, ki bodo morda zadoščale za uravnavo deželnih financ. Na jesen predloži tudi predlogo za uravnanje izterjevanja davkov. Tudi predpisi za odmerjanje pristojbin se preosnujejo. Minister pa se je izrazil proti predlogu poslanca Thurnherja, ki je zahteval, da naj stopi iz veljave zakon od l. 1874. o verskem zakladu, kakor hitro stopi v veljavo davčna preosnova, zadržil je pa, da bode izvajal ta zakon najblagohotneje in da se ne bode pritiskalo na nikogar, tudi ne na najmanje davkoplačevalce. Določila o sestavljenju fasij ostanejo kakor jih je bil dogovoril minister Plener se strankami. Tržaški poslanec Luzzatto se je izjavil proti uvajevalnemu zakonu, češ, da bode osebni davek provzročal izseljevanje premičnega kapitala, ker bode na škodo koristim Trsta. (Kako vendar skrbe ti gospodje, za — svoje! Kaj njim do tega, ako so preobremenjeni trgovci, obrtniki in kmet, da le ne trpe oni, ki imajo „mobilni kapital“ v svojih rokah! Kolika skrb za siromašne židovske milijonarje! Stavec.)

Dunajsko vprašanje. Splošno se misli, da se jutri objavi cesarsko potrjenje novega župana dunajskega, Strohbacha.

V zaščito Židov. Vlada je razpustila 20

ljivo, naravno, a vkusno in nikdar ne spodtakljivo! In mladina? Poljska mladina ga občuduje kakor stilističnega mojstra prve vrste (sicer ne!)... Treba pa vprašati: je-li ta umetnik res mojster? Uči-li novo harmonijo? Prinaša-li kot vodilni duh novo svetovno naziranje? Je-li modern v tem smislu, da razume valovanje sedanjosti in gleda v bodočnost?

Umetnike moremo deliti v dve kategoriji: prvi so taki, ki reflektujejo svoj čas nalik zrcalom... ti nimajo krepkega stališča; saj plavajo z reko, gledajo čas, a — pregledajo ga ne. Drugi umetniki so pa taki, ki stojé nad svojim časom: mogočne, nova pota iščeče nature, ki se boré za bodoče dni. Ti korakajo spredaj, prinašajo nove oblike in nova bistva. In ker so novi, vzbujajo opozicijo ter se morajo trdo boriti za svoja načela. Sienkiewicz pa uživa neomejeno popularnost; njemu se menda še nikdar ni ugovarjalo... Danes stoji na vrhuncu slave. Splošno pozornost je vzbudil pred dvajsetimi leti, ko je izdal svoje „Szkice

akademiških društev na Dunaju, nemško nacionalnih in antisemitskih, ker so bila izjavila, da Židje niso zmožni ni dajati ni zahtevati zadoščenja.

Krona nad strankami! Temeljno načelo v konstitucionalni državi je to, da je vlada odgovorna za vse in da krona ni smeti tirati v medsebojne boje strank. Po deželah, kjer vlada parlamentarno življenje, ni drugače mogoče, nego da se peni valovje strankarskih bojev; ali te pene ne smejo nikdar dosežati krona. Sijaj krona more se braniti na vse strani le tako, da je ista vzvišena nad vse boje. Ako pa moramo obsojati že to, da koji parlamentarec skuša zlorabljati krono v prilog svoji stranki, toliko bolj moramo obžalovati, ako koji javni funkcionar skuša delati razlike med strankami gledé njih dinastiške zvestobe, ako dela razliko: ta „drži s cesarjem“, oni ne „drži s cesarjem“. Tako postopanje je obžalovati, ker moti med neukim ljudstvom pojme o razmerju med krono in strankarskim življenjem; a kje je tako potrebno, da so pojmi povsem jasni, kakor ravno glede razmerja med vladarjem in podaniki?! Kje je namreč tista medsebojna vez, porajajoča tisti patrijotizem in tisto požrtvovalnost, vsled katere so narodi pripravljani na vsako žrtev, tudi na prolitje svoje krvi za domovino in dinastijo, nego ravno v trdni veri, da je krona zavetišče nam vsem, da smo vsi — ne glede na narodnost ali politiško mišljenje — jednako blizu srcu vladarja?! To vero moramo neprenehoma utrjati v ljudstvu in zato je jako nevarno govoriti, ali morda le dajati razumeti ljudstvu, da ta ali ona stranka „ne drži s cesarjem“, ker ne plava s to ali ono politiško strujo ali tem ali onim vladnim sistemom. Drugače je seveda se strankami, kojih programi so naperjeni, ne proti vladi ali kojemu vladnemu zistemu v državi, ampak proti celokupnosti države same. Gledé na take stranke treba že imenovati otroka po njega pravem imenu.

Sicer pa je jako nevarno igrati se z besedami: „Ta ali ta drži s cesarjem“ — kajti iz tega mora sklepati nerazsodno ljudstvo, da kdo drugi, ki je drugačnega politiškega mišljenja ali drugačne sodbe o gospodovalnem sistemu, „ne drži s cesarjem!“ A kaj je izraženo v takem domnevanju? Veleizdajstvo! Po takem bi se pa moralo prenehati vsako parlamentarno in konstitucionalno življenje, ako bi se morali bati, da nam pritisnejo na čelo znak veleizdaje, kakor hitro bi se usodili ziniti besedico proti hipno gospodujoči politiški struji! Tu vidimo, do kakih posledic bi nas dovelo, ako bi hoteli prezirati temeljno načelo konstitucionalne države: da krona je nad strankami! In zato je neobhodno potrebno, da so ravno javni funkcionarji zelo previdni v svojih izraženjih v občevanju z ljudstvom.

Odpor proti Madjarom. Nemški in slovenski dijaki na vseučilišču dunajskem so hoteli demonstrirati proti Madjarom s tem, da bi na dvorišču vseučilišča sežgali madjarsko zastavo; toda rektorat je preprečil to nakano. Nadalje poročajo, da nameruje vlada razpustiti vsa ona akademiška društva, kojih členi so demonstrirali proti mileniju.

Tudi v Pragi so priredili češki dijaki zaupen shod, na kojem so vsprejeli oster protest proti

weglen“ (Slike z ogljem), kmetske povesti. Gorka kri in vroče solze teh in poznejših realističnih novel so se tako prijetno odlikovale od navadne šablonske literature... Slavo pa si je priboril še-le, ko je priobčil veliki historični roman „Z ognjem in mečem“... in pozneje „Potop“, „Gospod Wolodyjowski“... Ti zgodovinski romani — skoro da épi, v tonu in jeziku, prilični minolim časom — dokazujejo velikansko domišljivo in nenavadno tvorilno in oblikovalno silo Sienkiewicza... S. pa ni ostal pri minolosti, nego je posegel zopet v moderno življenje. Pred petimi leti je izšel njegov dušeslovni roman „Bez dogmatu“, ki spominja po snovi na „Trudne duše“ (Arne Garborgove). Pred poldrugim letom je izdal roman „Rodzina Polmieckich“ (Rodbina Pol.) — sedaj pa je spisal roman „Quo vadis?“, iz časov prvih kristijanov, ki je na mnogih mestih uprav pobožno berilo...

(Konec prih.)

milenijskim slavnostim. Hudo ogorčenje je vladalo med dijaki vsled dejstva, da se je proti dvema dijakoma uvela disciplinarna preiskava, ker sta podpirala protest hrvatskih dijakov.

Sledujoč se na Ogerskem samem množe protesti proti mileniju. V Karamebem zbralo se je na tisoče Romunov, ki so polili s petrolejem mnogo madjarskih zastav ter jih potem sežgali. Demonstrante so razgnali orožniki — z bodali! V znamenju bodal se torej varuje ogerska zastava! Žalosten milenij. Pa tudi predčerašnja velikanska rabuka v Budimpešti med delavci in redarji je nova nezgoda k dosedanji obilici nezgod madjarskega milenija. — V očigled toli žalostnim pojavom na vsej strani je pač smešno in drzno zajedno, da hočejo Madjari svojim odurnim postopanjem izzivati nemadjarske narodnosti še na hujši odpor; sedaj zahtevajo namreč, da mora Avstro-Ogerska pretrgati vse diplomatske zveze s Srbijo. Madjari pozabljajo, da beligranski demonstrantje niso demonstrirali proti avstro-ogerski državi, ampak le proti madjarskemu šovinizmu. In na vse zaduje menimo, da naši diplomatski zastopniki v inozemstvu morajo varovati gospodarske koristi tudi te naše polovice, z bok česar bi se morali mi prav lepo zahvaliti na tem, da bi morali pogrešati tako zastopanje samo zato, ker tako hočejo razljučen Madjari.

Italijanska poslanska zbornica. Tu podajemo, kakor smo obljubili, nekoliko podrobnostij iz zanimive seje italijanske poslanske zbornice dne 9. t. m., v koji seji je dovolila kredit za stroške Italije v Afriki.

Prvi je spregovoril poslanec Fortis, ter obsojal ministerstvo Crispjevo in kritikoval program sedanje vlade. Predložil je dnevni red: „Komora ne smatra potrebno razpravljati o programu politike za Afriko, dokler traja vojna in zatorej prehaja na dnevni red.“ — Bivši vojni minister Meccani je v kratkem govoru pobijal sumničanje, da je on svoječasn hotel vojno de skrajnosti. Slednjič, po zaključku razprave, spregovoril je o splošni peznosti ministerski predsednik Rudini. V svojem govoru je naglašal, da se popolnoma strinja z mišljenjem, katere sta razčela vojni minister in minister za zunanje stvari. Izključil pa je popolnoma možnost, da bi se razprava proti Baratieriju vršila v Italiji, kajti Baratierija da mora soditi vojno sodišče, in jedino kompetentae v tej stvari da je vojno sodišče v Masari. Izključil je tudi zahtevanja, da naj se stavi ministerski predsednik (torej on sam) na obtožbo klop, kajti tako postopanje ne bi imelo drugih nastopkov, nego dolgo vrsto pritezevanj. Vlada da je objavila vse dokumente, tičeče se dogodkov v Afriki, zatorej ni možno nikakor sumničati je, ali zahtevati še preiskav v tem pogledu. Italija pa se ne sme umakniti iz Afrike, ker ji to branita nje čast in pa kri, ki so jo prelili nje sinovi. Rudini se je izjavil nadalje proti onim, ki hočejo širiti italijanske kolonije z erožjem v roki, kakor tudi proti onim, ki hočejo pridržati Italiji Adigrat in Aduo, kajti v poslednjem slučaju proti Italiji katastrofa, kakoršne je že doživela pri Aba Garimi. Italija mora se torej omejiti na jug Eritreje, to je: da ne sme preke rek Mareb in Belesa (Eritreja ostane torej v mejah, kakoršne je imela leta 1899. Uredn.) Govornik ne zahteva izjave zaupanja, kajti take izjave zahtevajo vlade le tedaj, kadar čutijo, da nimajo prav. Komora naj najjednostavno vzame na znanje program vlade in pa dejstvo, da je vlada že ukazala ostaviti Adigrat. Svoj govor je zaključil pozdravom na italijansko vojsko v Afriki in na nje voditelje. — Po Rudinijevem govoru navstal je strašen hrup, ki je trajal dobre pol ure. Vsi so komentovali, vsi so kričali vprek, vsak svoja menenja. Ko se je hrup polegel, vprašal je Imbriani ministerskega predsednika, *kaj si Italija ne zagotovi rajše gospodstva nad jadranskim morjem, namesto da se zgublja v Afriki?* . . .

Slednjič došla je zbornica vendar do glasovanja. Glasovali so po imenih in, kakor že omenjeno glasovalo je 278 poslancev v prilog vladi, 33 pa proti njej. Zatem je zbornica dovolila tudi kredit za Afriko.

Italija v Afriki. Danes pričela je italijanska vlada pošiljati svoje vojake iz Afrike — v domovino. Trije, štirje parniki prepeljejo iz negotoljubne, vroče Abesinije par sto množ (mnoge

bolnikov) nazaj — v solčno Italijo. Italija vsprejme vračajoče se svoje sinove izvestno odprtimi rokami, kajti, dasi se ne vračajo ti boritelji „za čast Italije“ liki zmagovalci, vendar pa so oni živ dokaz (in to je dokaj vredno!), da nameruje Italija nekoliko brzdati svojo dosedanjo brezumno politiko v Afriki.

Utrdbo Adigrat so Italijani glasom najnovjših poročil porušili in s tem pokazali, da ne mislijo več na „gospodstvo“ v kraljestvu Agamè. Končale so torej sanje.

Vsa skrb Italije obrnena je sedaj v to, da reši ujete svoje sinove, koje mora, sevó, odkupiti od ras Mangaše. Ž njim se vršé sedaj pogajanja v tem pogledu, toda Mangaša ne da se vkloniti, in Italija bode morala plačati brzokone mastnih 14 milijonov lir odkupnine za ujete svoje vojake. Vsega tega ne bi bilo treba sedaj, ako Italija ne bi bila od nekaj v zunanji svoji politiki — preohola!

Različne vesti.

Dijaška kuhinja v Trstu. Pišejo nam: Ako se ne motim — bilo je pred ednajstimi leti, ko sem pohajal latinske šole v Trstu. Bilo je z menoj takrat prilično mnogo okoličanskih dijakov z Opčin, iz Barkovelj, s Proseka, iz Škednja itd. kakor tudi mnogo ubogih slovenskih dijakov iz mesta. Še se spominjam — in mislim, da se spominjajo tudi mnogi drugi mojih součencev, kako smo se stiskali ob hudi zimi po vežah raznih hiš ali pa smo se potepali po ulicah s koščekom kruha v rokah, kajti po končanem jutranjem pouku bilo nam je predaleč iti domov na obed, da bi se mogli potem pravočasno vratiti k popoldanskemu pouku. Stariši so nam narezali v jutro košček hleba, stisnili tu pa tam po par krajcarjev v roke in hajd v šolo — s tem si se moral zadovoljiti od ranega jutra do mraka — dokler se nisi vrnil zvečer iz šole domov in našel malo mrzlega kosila — ki ti je služilo navadno tudi za večerjo. Utrujen, premražen — lačen je prišel dijak domov; dakako da se ni mogel potemtakem pridno učiti — napredovati.

Težno je bilo takrat naše stanje. Ali sedanji slovenski profesorji so kmalu spoznali naš tužni položaj, usmilili so se nas, ustanovili so nam dijaško kuhinjo, katere je bil in je namen preskrbovati ubožnim dijakom gorkega kosila in tudi podstrešja. Treški so bili veliki, kajti po dvakrat na teden dobivale je nad 20 mladeničev dobro kosilo, nekogi celo vsaki dan, ali ranjki gospod prof. Legat, in gg. prof. Gla ser, W a r t o, J e s e n k e, M a c h e r n i s o se ustvašili tega, temuč trkali so, kjer so le mogli na srca usmiljenih, a tudi sami so nas podpirali veliko. Mnogim dijakom pa, ki niso vspeli prvi semester, pomagali so naši podpiratelji pokriti šolnino, kajti 20 glđ. je veliko preveč za ubogega kmeta, ubogega težaka. Komu niso znane žalostne razmere ubogega slovenskega dijaka na Primorskem? Doma pohaja slovenske ljudske šole ali takih dobro urejenih šol skoro da nima v naši okolici, v nižji okolici čisto nič. — V prvih razredih priučiti se komaj izgovarjati slovenski, abč in že mu začnejo trebati milo zvenečo — ali nebedijetrebja — italijanščino v butico, v četrtem razredu povrh še nemščino. Ni čuda torej — da otrok ne dobi preve podlage v takih šolah, in ako ravno zvrši kako nemško pripravnico prilično dobro, vendar mu primanjkuje prave podlage, in ko pride v srednje šole, ni čuda, ako pade enkrat v zlic dobremu talentu. Na, takega dijaka se ne sme pustiti takoj na cedilo, pomagati mu je treba. Ali kako? Oče nima kom — kedo mu da za šolnino? 20 glđ. je velik znesek, kakršnega ne more pomagati delavčeva roka. — No i v takih slučajih prišle je dijaška kuhinja ubogim slovenskim dijakom na pomoč. Ali žalibog, da vselej ne more, in posebno sedaj pa na nikak način ne.

Bred kratkim imel sem priliko prepričati se sam, kolikim dijakom se preskrbuje še sedaj hrana. Obrnil sem se tudi v imenu nekega ubožnega dijaka do velezasluženega predsednika in denarničarja dijaške kuhinje, da bi se dobila mala podpora za šolnino, ali žal, omenjeni gospod je bi prisiljen odbiti mi prošnjo. „Poglejte“, mi je rekel, „še ta mesec imam za hrano, drugi mesec ne vem, kam se obrniti.“ Ni li to žalostno?!

Slovinci! že večkrat se je apelovalo na vašo milodarnost, na vaše usmiljenje, ali do sedaj se je vendar še veliko premalo storilo za to važno društvo. Pripravimo si slovensko domačo inteligencijo, potem bodele videli, da okolica ni še zgubljena — da je tu naša slovenska zemlja, da je tu naša slovenska dežela. Odkar se množi slovenska inteligencija v Trstu, množi se tudi s tem probujenost naroda — množe se naša narodna društva v Trstu in okolici.

Posebno do Vas, premožnejši okoličani resno besedo. Kako je to, da nimamo do sedaj izmed vas skoro niti jednega imena vpisanega kakor darovatelja v gori omenjenemu društvu? Ne zahteva se veliko; vsak naj stori po svoji moči, a usmiljenja vredni slovenski dijaki iz okolice vas ne pozabijo. Poznam tudi okoličanov, ki so uživali še kakor dijaki dobrote dijaške kuhinje — in ki imajo sedaj še prilično dobre službe, naj si bode kakor privatni ali državni uradniki; kako je to, da se taki ne spominjajo onih dni, ko so še sami bili dijaki, in so uživali dobrote dijaške kuhinje?

In vi slovenski dijaki, ki vas je prilično na naših srednjih šolah, skazite se hvaležni s tem, da i vi pritečete na pomoč dijaške kuhinji. Požrtvovalnosti je treba; ob počitnicah imate časa — priredite lepo veselico, koje čisti dobiček naj bode v prid dijaški kuhinji. Slovenska narodna društva vam gotovo ne odrečejo podpore. Vse se da napraviti. — Vzgleđ naj vam bode veselica, ki smo jo priredili dijaki pred nekoliko leti; ne samo da je bila izmed najlepših veselic, ali dosegli smo svoj namen tudi v materijelnem pogledu. Radi tega pa ne bi hotel, da bi zanemarjali svoje šolske dolžnosti; učite se pridno, ta je prva; potem pa skrbite še le za izvršenje danega vam nasveta. Dixi!

I. S. Fojačev.

Občni zbor „Del. podp. društva“ bode v nedeljo dne 17. t. m. ob 4. uri popoldne v telovadnici „Tržaškega Sokola“. Volitev novega odbora se bode vršila tako-le: V soboto zvečer od 7½. do 10. ure in v nedeljo od 9. ure zjutraj pa do 1. ure popoldne v društvenih prostorih; popoldne od 4. ure do zaključka zborovanja pa v telovadnici „Tržaškega Sokola“.

„Konsumno društvo“ pri sv. Ivanu. Po dolgih naporih in bojih je slavna vlada slednjič vendar potrdila pravila te zadruga. To na znanje združnikom in vsemu slavnemu občinstvu.

Pevsko društvo „Velesila“ v Škednju bode imelo svoj redni letni občni zbor v nedeljo, dne 24. t. m. ob 4. uri popoldne v društveni učilnici. Po končanem zborovanju bode pevska zabava.

Iz krogov finančne straže nam pišejo: Ni davno, kar je bil v cenjeni „Edinosti“ priobčen moj dopis, v kojem sem pokazal svetu naše tužne razmere ter izrekel ponižno prošnjo do gg. državnih poslancev, da bi se dobrohotno spomnili tudi nas ter nam pripomogli do boljšega položaja. Med drugim sem tudi omenil, da mi ne uživamo onega spoštovanja, kojega bi zaslužili. Svet nas prezira, ker delujemo le za državno vrečo. Ljudje nas zaničujejo, kar jim jaz gotovo niti ne štejem v zlo; saj je ljudij celo po državnih službah, ki istotako udrihajo po naših glavah, kakor da smo, Bog ti ga vedi kakovi izrodki človeške družbe. Da je mrznja do nas pri ljudstvu v resnici malo pretirana, razvidno je iz dopisa objavljenega dne 5. maja (zvečer izdanje) v predalih „Edinosti“, kjer dopisnik toži o bedi davčnih iztirjevalcev ter se konečno zateka pod varstvo višjih finančnih oblasti in pa gosp. državnih poslancev. Mi mu tega gotovo nikakor ne jemljemo v zlo, kajti stara stvar je, da dandanes ni človeka na svetu, ki bi bil zadovoljen svojim stanjem, pa da mu ide še tako dobro; no, boli pa me, da ravno državnega služabnika bodejo v oči zelene sukne tako, da se je lotil mojega dopisa.

Dá, g. eksekutor, jaz sem slutil že v naprej, da se najde kdo, ki poreče: Kaj pa hočejo ti-le „ta zeleni“. Ali tega nisem mislil, da se oglasi kdo ravno iz vrste eksekutorjev z dopisom, iz kojega veje jedino le mrznja do naše straže!

V mojem prvem dopisu sem omenil jedino le, da vsaki podvornik, iztirjevalec davkov itd., ima svoje doklade in dijete, da zamore izhajati po človeško, kar pa je g. dopisnika z dne 5. maja toliko razljutilo, da me je hotel postaviti na laž z

